

Tendències

Avenç en la classificació dels trastorns neurodegeneratius

Descrita una nova demència comuna en persones grans

La malaltia s'ha confós fins ara amb l'alzheimer

JOSEP CORBELLA
Barcelona

Un equip internacional de metges i científics han descrit un nou tipus de demència comuna en persones grans que fins ara es diagnosticava erròniament com a alzheimer perquè provoca símptomes semblants. Segons les seves estimacions, la malaltia, que han anomenat *late*, provoca entre un 15% i un 20% de totes les demències de tipus alzheimer. Aquest

percentatge augmentarà els pròxims anys a causa de l'envelliment de la població perquè la demència *late*, a diferència de l'alzheimer, afecta les persones grans més grans, segons adverteixen al document de consens publicat a la revista *Brain*.

La definició d'aquesta demència com una nova malaltia "és un avenç important que estimularà el desenvolupament de tècniques per diagnosticar-la i de teràpies específiques per tractar-la", sosté José Luis Molinuevo, neuròleg del centre d'investigació de l'alzheimer Barcelona Beta i consultor de l'hospital Clínic. Però "a curt termini tindrà poc impacte en la manera de diagnosticar i tractar tant l'alzheimer com aquest nou tipus de demència".

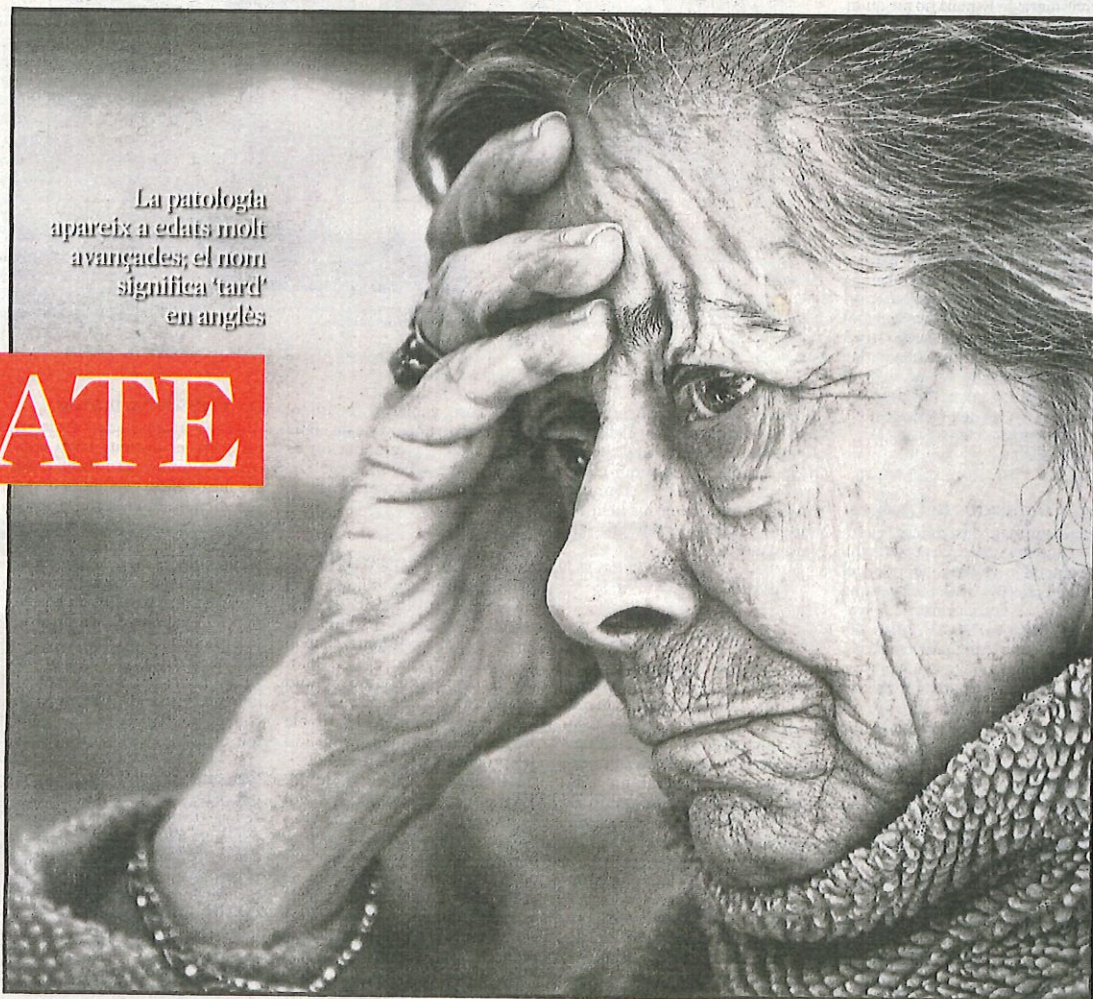
La diferència principal entre el *late* i l'alzheimer consisteix en el tipus de proteïna que es deteriora al cervell. Mentre que l'alzheimer es defineix per alteracions de les proteïnes betaamiloide i tau, el *late* s'origina per alteracions de la proteïna TDP-43. D'aquí ve el nom de la malaltia, que correspon a les inicials en anglès d'encefalopatia de TDP-43 relacionada amb l'edat amb predominança límbica i que s'ha escollit perquè en anglès *late* significa *tard*, cosa que subratlla el fet que la malaltia és comuna en edats avançades.

"Com que fins ara no hi ha un acord universalment acceptat sobre la terminologia (...), aquesta malaltia està infraestudiada i mal identificada fins i tot entre investigadors en el camp de la demència", escriu l'equip internacional de neuròlegs al document de consens.

"Les motivacions principals per crear el nou terme *late* [són] promoure la investigació i augmentar

La patologia apareix a edats molt avançades; el nom significa 'tard' en anglès

LATE

MARK L EDWARDS / GETTY

DIAGNÒSTIC DIFÍCIL
Prop d'un 30% dels casos diagnosticats com a alzheimer són d'altres malalties

LA DIFERÈNCIA PRINCIPAL
La proteïna que es deteriora, la TDP-43, és característica de la nova demència

la conscienciació sobre aquesta malaltia".

"Des que disposem de biomarcadors per diagnosticar l'alzheimer, hem descobert que hi ha al voltant d'un 30% de casos que en realitat corresponen a altres demències", explica Jordi Camí, director de la Fundació Pasqual Maragall. "Això ha estimulat la investigació per caracteritzar de manera cada vegada més precisa els diferents tipus de demència amb l'objectiu últim de millorar el seu diagnòstic i el seu tractament".

En el cas de la demència relacionada amb la proteïna TDP-43,

l'Institut Nacional d'Envel·liment dels EUA (NIA, segons la sigla en anglès) va reunir experts de 22 institucions de sis països els dies 17 i 18 d'octubre a Atlanta per posar en comú els seus coneixements i consensuar un pla d'acció. La reunió va estar copresidida per Nina Silverberg (del NIA) i Peter Nelson (de la Universitat de Kentucky) i va acollir experts en diagnòstic, genètica, neuropatologia, neuropsicologia i tècniques d'imatge dels EUA, el Regne Unit, Suècia, Àustria, Austràlia i el Japó.

El document publicat aquesta setmana afirma que un 25% de la població de 85 anys té prou altera-

cions de la proteïna TDP-43 per tenir símptomes de demència, segons s'ha observat en estudis de cervells post mortem. "La investigació no hauria pogut avançar tant, ni podrà continuar avançant, sense les persones que estan disposades a donar teixit cerebral després de la mort", declara en un comunicat, Richard Hodges, director del NIA.

Aquests estudis han revelat que la probabilitat de tenir les alteracions característiques que provoca l'alzheimer no augmenta indefinidament amb l'edat. En canvi, la probabilitat d'alteracions en la TDP-43 continua

ALGUNES DADES DE L'ENQUESTA DE CONDICIONS DE VIDA

Més de 65, homes
Són cuidats per cònjuge en un 40,8% i per una filla en un 26,6%, davant un 0,9% per un fill

Més de 65, dones
Les cuiden el cònjuge o la parella en un 13,4%, una filla (42,7%) o un fill (17,8%)

Elles, més dedicades
La proporció de cuidadors de persones dependents més alta és entre les dones de 45 a 64 anys, amb un 20,3%. En homes, un 12,4%

Residències
El 2017 hi havia 4,2 places per cada 100 persones grans, un total de 366.633

augmentant després dels 80 anys. Això explica que la demència *late* sigui "una proteïnopatia d'edats avançades" i que tingui "un impacte sobre la salut pública creixent però infravalorat", assenyala el document de consens. "Atès que el grup demogràfic de persones de més de 85 anys augmentarà notablement en les pròximes dècades, el *late* es convertirà probablement en un problema de salut pública molt més important".

El document assenyala que "les dones tenen un risc més alt de tenir la demència *late*" perquè "tenen una probabilitat més alta que els homes de sobreviure fins a edats avançades".

La màxima prioritat d'investigació, assenyalen els autors del document, és el desenvolupament d'un biomarcador que permeti diagnosticar la demència *late* de manera precoç i precisa. Disposar d'una tècnica de diagnòstic és imprescindible per poder avaluar tractaments en assajos clínics.

En el cas de l'alzheimer, els biomarcadors actuals inclouen l'anàlisi de proteïnes tau i amiloide al líquid cefalorraquídi (que banya les neurones de la medulla espinal) i

LA MAGNITUD DEL PROBLEMA
Un 25% de la població de 85 anys té alteracions patològiques de la proteïna TDP-43

IMPULS A LA INVESTIGACIÓ
Donar un nom a la malaltia estimularà la recerca de tests de diagnòstic i teràpies

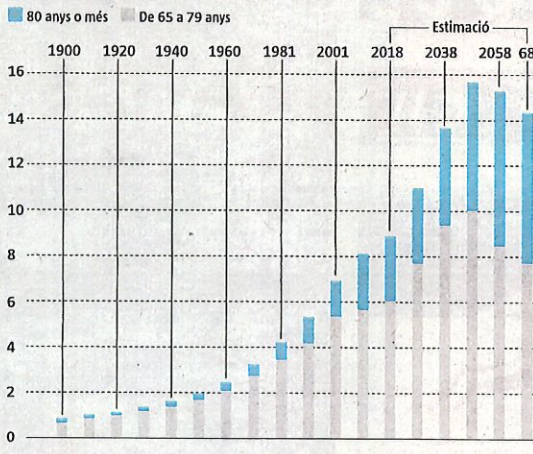
la tècnica d'imatge PET per buscar aquestes proteïnes al cervell. Amb la demència *late* es podrien aplicar les mateixes estratègies per buscar la proteïna TDP-43 al líquid cefalorraquídi o al cervell, assenyala José Luis Molinuevo, que treballa en un projecte de nous biomarcadors al centre d'investigació Barcelona Beta.

En espera de disposar d'un biomarcador per a la demència *late*, el diagnòstic només es pot fer analitzant el cervell post mortem. L'autòpsia pot revelar si hi ha acumulacions de TDP-43 a les tres regions del cervell més afectades per la demència *late*: primer a l'amígdala, després a l'hipocamp i més endavant al gir frontal mitjà. En l'alzheimer també estan afectades aquestes àrees, però no en el mateix ordre: primer es veu afectat l'hipocamp, que és clau en la memòria i l'orientació espacial, i després l'amígdala.

Tot i que encara no hi ha cap tractament específic per a la malaltia que s'acaba de descriure, "això no hauria de ser motiu d'ansietat per als pacients i les seves famílies", assenyala Molinuevo. "Cal recordar que els tractaments actuals estan aprovats per a demències de tipus alzheimer, que inclouen tant l'alzheimer com el *late*".

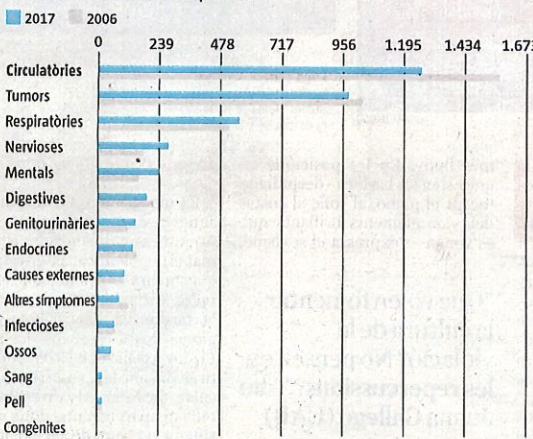
Evolució de la població de 65 anys o més

Població en milions de persones

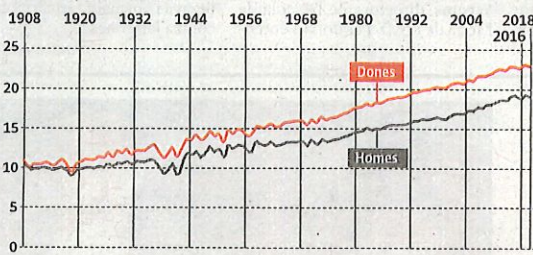
Causas de mort de la població de 65 anys o més

Taxa de mortalitat cada 100.000 persones

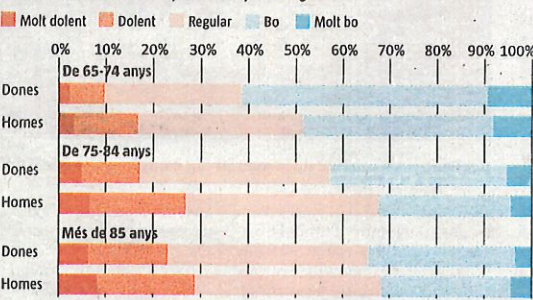
Esperança de vida als 65 anys

Dades en anys addicionals

Com perceben el seu estat de salut

Distribució de l'estat de salut pre rebut en percentatge

FONT: 'Envel·liment en xarxa' del CSIC

Els nens que van néixer en l'etapa de més natalitat marcaran els pròxims 25 anys

'Baby boomer' canós

CELESTE LÓPEZ
Madrid

Allarg de l'anymil·lió de persones faran 65 anys i s'afegiran als nou milions d'espanyols que ja han superat aquesta edat (padró provisional de l'1 de gener del 2019). Una xifra elevada? Doncs bastant inferior a la que es registrarà el 2024, l'any en què 600.000 persones bufaran 65 espelmes. I el 2033, 700.000, segons les dades facilitades pels experts d'Envel·liment en Xarxa, del CSIC.

L'explicació d'aquest més que notable increment no és cap altra que l'arribada a aquesta significativa edat dels *baby boomers*, els nens que van néixer entre el 1958 i el 1977, l'etapa de més natalitat del país. En aquells 20 anys els naixements van superar els 650.000 efectius anuals, i van néixer 14 milions de nens, 4,5 milions més que en els 20 anys següents i 2,5 més que en els 20 anys anteriors.

Els primers membres d'aquesta etapa faran els 61 anys al llarg del 2019 i d'aquí quatre anys arribaran als mítics 65. Passaran a engeixar la xifra de persones que entraren oficialment a la tercera edat, si els experts no canvien aquests paràmetres abans, com ja estan anunciant. A partir d'aquell moment, Espanya té tots els números per convertir-se en el país europeu més envellit (actualment són Grècia, Portugal i Alemanya).

Segons la projecció de l'INE (2018-2068), el 2068 hi podria haver més de 14 milions de persones grans, un 29,4% del total d'una població que arribaria als 48.531.614 habitants. Durant les dècades dels trenta i els quaranta es registrarien els màxims increments, amb l'arribada de les voluminoses cohorts nascudes durant el *baby boom*.

Una altra de les conseqüències que tindrà l'arribada dels primers integrants d'aquesta etapa és l'augment de l'edat mitjana de la població a causa, també, al descens de la natalitat. En aquest moment l'edat mitjana de la població se situa en els 43,1 anys; el 1970 era de 32,7. "Continua creixent en gran manera la proporció d'octogenaris, que ja representen un 6,1% de tota la població, i continuaran guanyant pes en-

tre la població gran en un procés d'envelliment dels ja vells. Els centenaris es comencen a fer notar; n'hi ha 11.229 d'empadronats", segons l'informe *Un perfil de les persones grans a Espanya, 2019. Indicadors estadístics bàsics*, elaborat pel departament de població, CSIC, de l'Institut de Salut Carlos III i de l'Institut Nacional d'Estadística.

Aquest mateix equip d'investigadors va fer un estudi sobre el temps que els queda per viure als ciutadans a partir dels 65 anys per saber quan desapareixeran els integrants de cada generació, segons l'edat i el sexe, amb les condicions de mortalitat actuals. L'estudi avalua les probabilitats de tenir 10, 20 o 30 anys addicionals de vida a partir dels 65.

L'estudi *Fins quan viurà la teva generació. Anys de vida restant segons edat i sexe* deixa clar que més enllà dels 65 que-

ENVELLIMENT
Al llarg d'aquest any 500.000 persones faran els 65 anys; el 2024, 600.000

LLARGA VIDA
La vellesa ja supera, en anys, la que fins ara era l'etapa més llarga, la dels adults

da molta vida per viure. De fet, la vellesa ja supera, en anys, la que fins ara era l'etapa més llarga de la vida, la dels adults.

Segons aquest treball, els homes que el 2017 havien fet els 65 anys tenien un 49% de probabilitats de viure més de 85 anys. I un 9% poden superar els 95. I el 51% restant? Doncs un 17% moriran abans de fer els 75, i la resta, entre els 75 i els 84 anys.

Però, si els anys guanyats a la mort per part dels homes són rotunds, en el cas de les dones les dades són espectaculars. Gairebé un 70% de les dones que el 2017 havien fet els 65 viuran més enllà dels 85. En concret, un 50% moriran entre els 85 i els 94 anys i -aquí hi ha el gran salt- un 19% viuran més de 95 anys. De fet, només un terç moriran aviat: un 8%, abans de fer els 75, i un 24%, entre els 75 i els 84.